

Hajdú-Bihar vármegye Szolgáltatási Út Térképe Munkarész

Helyi humán fejlesztések
TOP_Plusz-3.1.3-23

2024. április

5.5 Vármegyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések

(A Felhívás kapcsolódó pontjai: 2.1.1. B) b5) 1-3))

A járási és települési adatok forrása (a táblázatokon kívül): a települési adatbekerőkön a települések által megadott információk (2024. február).

Balmazújvárosi járás

A rendelkezésre álló információk alapján több településen is igény mutatkozik a lakosság kulturális közösségi identitását, együttműködését dinamizáló programokra, eseményekre. A generációk közötti szakadék évről-évre nő, csökkentése fontos feladat. A közösségfejlesztő programok mellett a szórakoztató programokra valamennyi korosztály számára szükség van. A jelzések alapján, a járás több településén (pl. Egyek) az igények ellenére sem szerveztek kiemelt térségi, járási szintű térségfejlesztési együttműködések támogató képzéseket, rendezvényeket. Vannak olyan települések, amelyek aktívan használják a közösségi médiafelületeket az információáramlás elősegítése érdekében, de a kisebb lakosságszámú települések (pl. Újszentmargita) nem rendelkeznek tudásmegosztó, kommunikációs platformokkal. A falunapok, városnapok hagyományos, nagy rendezvényekké váltak valamennyi település életében. Ezekhez a programokhoz ragaszkodnak, de a forráshiány miatt a minőség és a szakmaiság hiánya egyre inkább csökkenti a programokon résztvevők számát.

Az identitást erősítő programok esetében nem minden esetben sikerül jó együttműködést kialakítani a településen működő önkormányzat, civil szervezetek és vállalkozók között. Hiányzik a közös ünnepek megvalósítása, a nemzeti ünnepekre való megemlékezés csak az iskolák szervezésében és az önkormányzati, hivatali programokban valósulnak meg. Jó kezdeményezés volt pl. Hajdú-Bihar Vármegye Önkormányzata által koordinált „A hajdú hagyományok nyomában” projektben megvalósuló költészet napi megemlékezés programsorozat.

Berettyóújfalui járás

A Berettyóújfalui járásban a rendelkezésre álló információk alapján néhány település rendez a lakosság kulturális közösségi identitását, együttműködését dinamizáló programokat, eseményeket és részt vesz vármegyei, térségi szintű hasonló programokban. Örömmel vették az elmúlt 3 évben megvalósult Hajdú-Bihar Vármegye Önkormányzata által megvalósított közösségi identitást erősítő programokat. Berettyóújfaluban pl. az egész napos, valamennyi lakost megmozdító családi napon a gyermekprogramok és a nagykoncert mellett a Zsinagóga fényfestése különleges élményt jelentett valamennyi látogató részére. A települések egy része fontosnak tartja és támogatja az ilyen jellegű programok megvalósulását.

Bedő rendelkezik közösségi média platformmal, melyet használ az információáramlás elősegítése érdekében. Több település kiemelte, hogy nem szervez a településen kiemelt térségi, járási szintű térségfejlesztési együttműködéseket támogató képzéseket, rendezvényeket, de támogatják az ilyen jellegű eseményeket, igyekeznek részt venni ezeken. A legnehezebb a fiatalok és az aktív felnőttek bevonása a közösségi programokra. Leginkább az esti és a hétvégi rendezvényeket látogatnák szívesen. Színházi program csak azokon a településeken érhető el, ahol megtalálható a megfelelő infrastruktúra, de a részvételi díj magas, így ezeken a rendezvényhelyszíneken is kevés az előadás. Az ingyenes programokra valamennyi településen igény van. A kis településeken eszközhiány miatt kevés, vagy egyáltalán nincs mozifilm vetítésre alkalom. A fiatalok többsége nem ismeri a településük értékeit, bár a tavalyi évben elkészült a „Hajdú-Bihar Vármegye Képekben” kiadvány, mely rövid összefoglalót nyújt a helyi értékekről. Ehhez kapcsolódóan tematikus programok szervezésére van igény.

Debreceni járás

A rendelkezésre álló információk alapján a járás mindkét településén fontos szerepet töltenek be a lakosság kulturális közösségi identitását, együttműködését dinamizáló programok, események, amelyekhez kapcsolódóan számos platformon érik el a lakosságot.

Debrecenben a nagy intézmények és a nagy beruházások mellett a stratégia másik fontos vállalása volt a kultúra közösségépítő szerepének, a városi kulturális közösségek életének, működési körülményeinek javítása. A közösségi terek és az azokat használó, aktív közösségek nagyban hozzájárulnak a város megtartó erejéhez, erősítik a helyi identitást, a kötődéseket, azáltal, hogy a család, a munka világa és a sport mellett a közösségi létezés fontos terei és közegei. A város kulturális életének, s ezzel a közösségben létezésének két alappillére a kulturális intézményrendszer és a civil közösségek hálózata, illetve a kettő közti együttműködések rendszere. A város kulturális életének, s ezzel a közösségben létezésének két alappillére a kulturális intézményrendszer és a civil közösségek hálózata, illetve a kettő közti együttműködések rendszere. A közösségek fejlesztése a kulturális tájékozódások, korosztályok szerint speciális feladatokkal jár a tehetséggondozástól a szépkorúak aktív társadalmi életének biztosításáig, a néptánctól, a hagyományörzéstől az ifjúsági szubkulturákig. Ehhez járul még hozzá egy dinamikusabban fejlődő város, ami a kultúrában is fontos változásokat hoz, hisz a kisvárosias létezésből ritmust váltva Debrecen nagyvárosiasabb, urbánusabb lesz. Ugyanakkor kulcsfontosságú, hogy a hagyományos életmódot, életformát, kultúrát megőrizték, a jövő nemzedékei számára is átörökölték. A debreceniség, a helyi kötődéseknek a szerepe több szempontból még inkább felértékelődik, mindezen folyamatok sikeres kezelésében az önszerveződő, civil közösségek aktív szerepe döntő jelentőségű.

Ilyen a könyv- és olvasási kultúra területén az immár hatvan tagot számláló Könyv barátai hálózat, a könnyűzenei tehetséggondozó és támogató program, melynek kiemelkedő eseménye az idén több mint 160 debreceni zenekar részvételével megtartott Made in Debrecen, amely a könnyűzenei szcéna több szereplőjének, magánvállalkozásoknak, kulturális intézmények együttműködésének köszönhetően, az önkormányzat támogatásával valósul meg. A város képzőművészei, alkotó műhelyei is immár mindinkább egymásra találnak. Példaként említve az Új Galériát, amely civil fenntartásban működő, a helyi képzőművész közösségnek otthont adó kiállítóhely.

Ezeket a folyamatokat az önkormányzat újszerű eszközökkel, módszerekkel segíti. Megvalósult az első „Mini grant” ösztönzőprogram, melynek köszönhetően az idej irodalmi évfordulók kapcsán tucatnyi projekt gazdagította a város kulturális és közösségi életét a legkülönbözőbb korosztályokat szólítva meg.

A közösségi akciókhoz, eseményekhez, programokhoz kapcsolódóan rendelkezik a település tudásmegosztó, kommunikációs platformokkal: Korzó, Facebook, saját weboldal. A programokról szóló információk, közérdekű információk megosztására használják ezeket a platformokat, tájékoztatás céljából.

Debrecen nem pusztán a megye, de a teljes régió kulturális életére jelentős hatással bír, ezért a város elsődleges célja együttműködések kialakítása a debreceni agglomeráció településeivel annak érdekében, hogy a jövőben ez a jelenlét és kisugárzás tovább erősödjön. Fontos az a szándék, hogy Debrecen a kulturális együttműködésekben a régió minden irányába kezdeményezzen, közvetítsen innovatív, pozitív folyamatokat, egyenrangú partnerként tekintve a környező településekre.

Derecskei járás

A rendelkezésre álló adatok alapján a járásban számos program kerül megrendezésre a lakosság kulturális közösségi identitásának, együttműködésének dinamizálása céljából, az érdeklődés azonban változó. A további vármegyei, térségi szintű kulturális közösségi identitást, együttműködést dinamizáló programok megvalósításának egyik akadályozó tényezője a forráshiány.

A települések egy része aktívan használja a különböző média platformokat a programok népszerűsítése, információátadás céljából (pl. Facebook, Youtube, honlap, települési applikáció). Térségi együttműködések az egész életen át tartó tanulás, a közfoglalkoztatás és a gyermekvédelem kapcsán merültek fel.

Derecskén hosszú ideje, rendszeresen megrendezésre kerülnek a néphagyománnyal, a hagyományörzéssel kapcsolatos programok pl. Derecskei Verbunktalálkozó, Derecskei Disznótor stb. Évről-évre megfigyelhető az a tendencia, hogy egyre kevesebb a fiatal ezeken a rendezvényeken. A hagyományok átörökítésének egyik jó gyakorlata volt a „Hajdú hagyományok nyomában” projekt keretein belül megvalósuló néptáncoktatás és néptáncgála. A települések szükségesnek tartják a településeken az azonos tématerületen működők együttműködésének kialakítását, a megyei és járási identitás erősítést, egymás megismerését, közös programok lebonyolítása kapcsán.

Fontosnak tartják a kiemelt térségi, járási szintű térségfejlesztési együttműködések támogatása érdekében kiadványok, tanulmányok, elemzések megvalósulását. A települések egy része rendelkezik kerékpárúthoz tartozó értékútvonallal. Ezek ismertté tételéhez, kiegészítő információk készítésére (app, QR kód, táblák stb.) van szükség.

Kokadon a hagyományos, nagy rendezvényeket csak pályázati forrás kiegészítéssel tudják megvalósítani. A generációk közötti kapcsolatépítés erősítésre szorul, nagy igény van a helytörténeti anyagok gyűjtésére, ezekből időszakos kiállítások rendezésére.

A települési értékek megőrzésének egyik módja a helyi történetek, legendák, mesék gyűjtése. Több településen pl. Konyáron is szerveznek évente mesemondó versenyt, de igény mutatkozik a meseírásra és mesegyűjtésre is. Szívesen mutatják be a települések helyi hagyományait és

értékeiket, egyik kedvelt program a helyi gasztronómia népszerűsítése. Ezek azok a programok, melyekre családosan is szívesen részt vesznek a lakosok.

Kiváló példa az együttműködésre Pocsajon a Vőfélytalálkozó szervezése, melyet a helyi önkormányzat a helyi román nemzetiségi önkormányzattal együtt szervez. A további együttműködések gátja a forráshiány.

Az idős lakosság egy része aktív tagja különböző civil szervezeteknek, de egy részük nehezen motiválható a közösségi együttlétre. Igény van a részükre megvalósítható különböző zenés, vidám, szórakoztató programokra. Sárándon tematikus programokkal aktivizálják az idősebb korosztályt.

A kisebb települések többsége (pl. Tépe) a közösségi akciókhoz, eseményekhez, programokhoz kapcsolódóan nem rendelkezik a település tudásmegosztó, kommunikációs platformokkal.

Nem rendez a település kiemelt térségi, járási szintű térségfejlesztési együttműködések támogató képzéseket, rendezvényeket. Nem vett részt a település a kiemelt térségi, járási szintű térségfejlesztési együttműködések támogatása érdekében különböző kiadványok, háttér tanulmányok, elemzések készítésében.

Hajdúböszörményi járás

A hajdú kultúra történelmi hagyományainak egyik legfontosabb őrzője Hajdúböszörmény. A város fontos kulturális missziójának tekinti a hajdú hagyományok ápolását. A járásban pozitív társadalmi jelenség, hogy erősödött a városi lakosság identitástudata, lokálpatriotizmusa, nőtt a helyi lakosság körében a társadalmi felelősségvállalás és a civil aktivitás. A helyi hagyományok őrzése, tradíciók ápolása felértékelődött, amely elsősorban a lokalizmus – mint a globalizmusra adott válaszreakció – szerepének megerősödésével van összefüggésben. Az intézményesített közművelődési hálózat, a civil szervezetek és a lakosság eredményesen működik együtt a közösségi életben. A járásban található műemlékek történeti értékei felbecsülhetetlenek. Ehhez kapcsolódóan igény mutatkozik a településekre látogató turisták kulturális igényeinek kiszolgálására is. A környező települések Árpád-kori templom romjai vagy a református kegyhelyek, mint a vallási turizmus alapjai, jelentős vonzerővel bírnak. A helyi hagyományok és a hajdú kultúra megismerésének fontos helyszíne a hajdúböszörményi Hajdúsági Múzeum. A látogatók vonzásához szükség van az interaktív helytörténeti, helyismereti programok megvalósítására. A határon átívelő kapcsolatok működését jól példázza például a Hajdúböszörményben szervezett KOTTA Fesztivál, mely hazánk és a határon túli fiatalok kedvelt nyári könnyűzenei találkozója.

Igény van az ünnepi és egyetemes kultúra közvetítését és fejlesztését szolgáló közművelődési gyakorlatra az egyetemes, nemzeti, nemzetiségi és más kisebbségi kultúra értékeinek megismertetésére az ünnepek kultúrájának gondozására.

Hajdúhadházi járás

A járásban lévő települések többségére jellemző, hogy az igényekhez mérten kevés, a lakosság kulturális, közösségi identitását, együttműködését erősítő programokat szervez. A mai fiatalokra jellemző online térben lévő „létezés” ellensúlyozására több, a szabadidő helyes eltöltését célzó program megvalósítására van szükség. A települések törekvése a „helyben élni jó” életérzés erősítése, az elvándorlás megelőzése, a közös értékek és hagyományok ismerete és tisztelete mentén élés élményének fenntartása. Ehhez szükséges a helyi értékek, hagyományok ismerete pl. a vármegyében

szervezett kirándulások, tematikus programok révén. A családok, közösségek összetartozását erősítő jeles napok, ünnepek, népszokások felidézésére igény mutatkozik. A településeken a működő, civil közösségek lassan „előregednek”, a fiatalok nehezen motiválhatók. Az alkotó művészeti tevékenységekre van jelentkező, de ezek humánerőforrás hiányában nem valósulhattak meg. A szünidőkben az iskolás gyermekek és fiatalok foglalkoztatása nem megoldott. A táboroztatás mellett színes programkínálattal kell őket ellátni. Igény van társasjáték klub és ismeretterjesztő foglalkozások megvalósítására is.

A közösségi akciókhoz, eseményekhez, programokhoz kapcsolódóan rendelkeznek a települések tudásmegosztó, kommunikációs platformokkal. Az internetes felületek, helyi újság, plakátok jelennek meg ezek között a platformok között. Ezeken keresztül jelennek meg az események, rendezvények információi, esetleg toborzás, verseny kiírás.

Hajdúnánási járás

A rendelkezésre álló adatok alapján Hajdúnánáson és Polgáron is rendeznek a településen a lakosság kulturális közösségi identitását, együttműködését dinamizáló programokat, eseményeket. Hajdúnánás esetében ezek a programok változó érdeklődésre tartanak számot. A Hagyományörző Aratók Találkozója mindig nagy látogatottságú, de a Néptáncfórum, a Gyerekszínház Találkozó és a Regionális Nyugdíjas Kórustalálkozó elsősorban az érintettek és hozzátartozóik számára vonzó.

A kisebb települések pl. Folyás, Görbeháza évente 1-2 alkalommal rendez hagyományos családi napokat. Ilyenkor elsősorban a közös főzés és a helyi közösségek bemutatkozása a program. Nagyobb látogatottságot vonzó programelemre forráshiány miatt nincs lehetőségük. A generációk közötti párbeszéd javítását segítő programokra szintén igény mutatkozik.

Fontos feladat az identitáserősítés egyik eszköze a településeken élő és elhunyt személyek munkáinak bemutatása, gyűjtése.

A gyermekek és fiatalok körében kedvelt volt „A hajdú hagyományok nyomában” című projektben megvalósított színházi előadások szervezése. A programok folytatását várják.

Szintén a projekt keretei között valósulhattak meg a különböző zenés, táncos rendezvények. A fiatalok és felnőttek ezek között a rendezvények között megtalálhatták a számukra leginkább szórakoztató és hasznos programot.

Valamennyi település célja, hogy a településeken élő és a településekért tenni akaró lakosokat különböző civil szervezeti formába tömörítse.

Hajdúszoboszlói járás

A járásban található települések több, országos hírű hagyományörző programot szervez: pl. Szoboszló nyári rendezvénysorozat, Nádudvari Pásztor Majális stb. A programokkal lakosság egy részét tudják csak megszólítani. A hátrányos helyzetű családokat alig, vagy csak nagyon nehezen tudják elérni. Nádudvaron a helyi Népi Kézműves Szakgimnázium diákjainak közreműködésével kedveltek a jeles napok, ünnepi népszokások, dramatikus népszokások felidézéséhez kapcsolódó programok (pl. Betlehemes játék).

A települések többségében nincs rendszeres mozifilm vetítés. A fiatalokat vonzó programokra van igény.

A legtöbb településen elmondható, hogy nem megfelelő az önkormányzat, a civil - és a vállalkozói szféra közötti együttműködés.

A rendelkezésre álló adatok alapján a járás több települése is aktívan részt vesz a vármegyei, térségi rendezvényeken. Jellemző a közösségi platformok használata. Nádudvar település rendezvényei kapcsán merült fel nehézségként, hogy a hátrányos helyzetű családokat nehezen tudják elérni a programok által.

Nyíradonyi járás

A járás valamennyi településén igény van a helyi ünnepi kultúra megőrzésére vagy új hagyományok teremtésére. A naptári ünnepek, a jeles napok, fesztiválok, közösségi események aktivizáló megvalósítására, a helyi hagyományok feltárására, helyi híres emberek felkutatására és emlékének felelevenítésére. A helyi szokásokra, család- vagy mesterségtörténetekre épülő tematikus események, programok, helyismereti kiállítások megszervezésére. A kulturális intézményekben kevés közösség foglalkozik a helytörténet, a szellemi kulturális örökség feltárával, bemutatásával, a mindennapi kultúra meg- és átörökítésével.

Álmosdon igény van egy évkönyv készítésére, mely a helyi események megőrzését, a helyismereti adatbázis építését, a tan-katalógusok szerkesztését a kultúra tudatos megélését is segíti. Szükséges a művelődő közösségek (pl.: film- és könyvklubok, szakkörök, múzeumbaráti körök, amatőr tánc -és színjátszó csoportok, kórusok, tanulókörök, egyesületek, népfőiskolák) megszervezése és működtetése.

A rendelkezésre álló információk alapján a járásban több településen is rendeznek a lakosság kulturális közösségi identitását, együttműködését dinamizáló programokat, eseményeket és részt vesznek vármegyei, térségi szintű hasonló programokban. Nyírmártonfalván szükségesnek vélik ezen program- és eseménykínálatok bővítését például táncházak, múzeumi rendezvények által. A térségi, járási szintű térségfejlesztési együttműködések nem jellemzőek a járásban.

Püspökladányi járás

A településeken fontos a kulturális közösségfejlesztés, melynek specifikus célja a kulturális hozzáférés segítése, a helyi közösség kulturális értékeinek megőrzése és kreatív, öntevékeny megújítása. Kabán rendeznek a településen a lakosság kulturális közösségi identitását, együttműködését dinamizáló programokat (pl. Káposztás Nap), eseményeket és részt vesznek vármegyei, térségi szintű hasonló programokban. A helyiek mellett egyre több a vidéki látogatók száma.

A rendelkezésre álló információk alapján a járásban több településen is rendeznek a településen a lakosság kulturális közösségi identitását, együttműködését dinamizáló programokat, eseményeket és részt vesznek vármegyei, térségi szintű hasonló programokban. Kaba településen merült fel a kommunikáció hatékonyságának növeléséhez kapcsolódóan a weboldalak fejlesztése és a kommunikációs szakember biztosítása. Püspökladány esetében a fiatalok elérése jelent nehézséget, ezért a programkínálatban is a fiatalokat célzó koncertekre, rendezvényekre fordítanak nagyobb hangsúlyt, illetve a kisgyermekek számára rendeznének különböző programokat. Továbbra is szükségesnek tartják a korábbi pályázatokhoz hasonló lehetőségek biztosítását, erősítve a járások,

illetve a járásközpontok szerepét. A kommunikációs csatornák használata eredményesnek bizonyul a vizsgált településeken. Több településen is volt példa térségi, járási szintű térségfejlesztési együttműködésekben való részvételre.

Vármegyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködés

A járási összegzések alapján a járások többségében rendszeresen sor kerül a lakosság kulturális közösségi identitását, együttműködését dinamizáló programok, események szervezésére és részt is vesznek a települések vármegyei, térségi szintű hasonló programokban. Ezek témái között megjelentek: ünnepek, gasztronómia, kultúra, művelődés, hagyományörzés, sport.

Több járásban is felmerült az igény több, a kulturális közösségi identitáshoz, a lakosság együttműködéséhez kapcsolódó esemény megvalósulására. A generációk közötti tudásátadás nagy hangsúllyal jelent meg a programok céljai között, valamint szükségesnek vélik a települések a helyi értékek, hagyományok átörökítésére, a helytörténetre fókuszáló programok megvalósítását. A kívánt programok, események között továbbá megjelent a gasztronómiai jellegű programok iránti igény is. A települések ezen célokat közösségfejlesztő, szórakoztató, kulturális programok megvalósításával szeretnék elérni (pl. táncházak, koncertek, előadások, múzeumi rendezvények).

A programok, események szervezése és megvalósítása érdekében több lehetséges együttműködő partner is felmerült, melyek közül jónéhányan már a meglévő programkínálatban is fontos szerepet töltenek be. A szereplők között megjelentek: civil szervezetek, önkormányzatok, kulturális és művelődési intézmények, köznevelési intézmények, megyei önkormányzat, megyei kulturális intézmények, szociális szakemberek és egészségügyi munkatársak.

A programok megvalósításához szükséges anyagi háttér, humán erőforrás, valamint egy esetben eszközbeszerzés is (nyomtató, laptop).

A fiatalok és hátrányos helyzetű családok elérése jelent kihívást a települések számára az említett programok kapcsán.

A települések nagy része rendelkezik tudásmegosztó, kommunikációs platformokkal, melyek között gyakran jelentek meg az alábbiak: közösségi média, települési honlap. Ezek mellett említették a személyes megkeresést, intézményeken keresztüli elérést, helyi újságban történő hirdetést, meghívó, plakát, szórólap alkalmazását, valamint a Youtube-csatornát, a települési applikációt, rádió hirdetést. A Youtube-csatorna fejlesztése kapcsán merült fel szükségletként a mobilinternet, laptop, kamera, mikrofon. A weboldalak fejlesztése, valamint kommunikációs szakember alkalmazása is felmerült igényként egy település esetében. Több település sem rendelkezik tudásmegosztó, kommunikációs platformokkal, ugyanakkor igényként nem fogalmazódott meg részükről ezeknek a kialakítása, fejlesztése.

Több település kiemelte, hogy nem szervez a településen kiemelt térségi, járási szintű térségfejlesztési együttműködések támogató képzéseket, rendezvényeket, de támogatják az ilyen jellegű eseményeket, igyekeznek részt venni ezeken. A szervezett rendezvények között megjelentek

azok a falunapok, melyek járási szintű együttműködés keretében jönnek létre, valamint felnőtt és gyermek színházi előadások, melyek kapcsán törekszenek a járási települések bevonására.

Továbbá több település is beszámolt róla, hogy nem vettek részt térségi, járási szintű térségfejlesztési együttműködésekben, ugyanakkor szükségesnek tartják ezeknek a megvalósítását. A korábbi vagy meglévő térségi, járási szintű térségfejlesztési együttműködések kapcsán az egész életen át tartó tanulás, a gyermekvédelem és a közfoglalkoztatás jelent meg tématerületként.

Szükségesnek tartják a településeken az azonos tématerületen működők együttműködésének kialakítását, a megyei és járási identitás erősítést, egymás megismerését, a különböző generációk bevonását, az ünnepek közösségi szintű megélését, a közös programok lebonyolítását. Ehhez szükségesek az anyagi források és a pályázati lehetőségek.